Universiteit van Pretoria

KONTEMPORÊRE UITDAGINGS AAN UNIVERSITEITE IN DIE AKADEMIESE VOORBEREIDING VAN OPENBARE ADMINISTRATEURS

TUK 351.0711168
BOTES

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

KONTEMPORÊRE UITDAGINGS AAN UNIVERSITEITE IN DIE AKADEMIESE VOORBEREIDING VAN OPENBARE ADMINISTRATEURS

DEUR

PROF P S BOTES

Intreerede gelewer op 21 Junie 1984 by die aanvaarding van die Professoraat in en Hoofskap van die Departement Publieke Administrasie, Fakulteit Ekonomiese en Staatswetenskappe.

2355654

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

CURRICULUM VITAE
PROF P S BOTES

Paulus Stephanus Botes is op 5 April 1937 te Pretoria gebore. Nadat sy ouers na Carolina in die Oos-Transvaal verhuis het, het hy sy skoolloopbaan aan die laer- en die hoërskool te Carolina voltooi. In 1956 begin professor Botes met 'n BSc-graadstudie maar nadat sy vader in 'n ongeluk oorlede is, staak hy sy studies en sluit by die Staatsdiens aan. Nadat hy vir etlike jare Klerk van die Hof en leerling-aanklaer in die Departement van Justisie was, ontvang hy in 1960 'n oorplasing na die Verordeninge-afdeling van die Transvaalse Provinsiale Administrasie as regsassistent. Twee jaar later slaag hy 'n Organisasie- en Metodekursus en word as Werkstudiebeampte in die Transvaalse Provinsiale Administrasie aangestel. Ondertussen registreer hy as buitemuurse student vir die BAdmin-graadkursus aan die Universiteit van Pretoria en behaal die graad in 1965. Nadat hy in 1966 'n BAdmin (Hons)-graad behaal het, word hy as opleidingsbeampte in die destydse Staatsdienskommissie aangestel. In 1969 verwerf hy 'n MAdmin-graad en word in dieselfde jaar as senior lektor in Publieke Administrasie aan die Universiteit van Suid-Afrika aangestel. In 1977 verwerf professor Botes 'n DAdmin-graad aan die Universiteit van Suid-Afrika met 'n proefskrif getiteld *Besluitneming en beleidbepaling: 'n Politikologiese analise van die Stadsrade van Johannesburg en Pretoria,* en in dieselfde jaar word hy as professor in Publieke Administrasie aan die Universiteit van Pretoria aangestel. Op 1 Julie 1983 word hy tot hoof van die departement Publieke Administrasie bevorder.

Professor Botes het tot dusver 'n groot aantal tydskrifartikels die lig laat sien en het talle referate en voordragte voor verskillende gehore gelewer. Ook het hy verskeie hoofstukke in boeke geskryf, soos byvoorbeeld in die boek onder redaksie van Nieuwoudt, Olivier en Hough, naamlik *Die politieke stelsel van Suid-Afrika,* en 'n hoofstuk in die werk *South-Africa — The free world's treasure house,* uitgegee deur Broadside Publishers. Professor Botes was 'n medewerker van die *Ensiklopedie van die wêreld* onder redaksie van C F Albertyn, en het talle rubrieke oor staatsinstellings vir die ensiklopedie geskryf.

Professor Botes is ook aktief besig om die belange van sy vak na buite uit te dra. Hy is byvoorbeeld tans lid van die Raad van die Suid-Afrikaanse Instituut van Publieke Administrasie en het ook vir etlike jare as lid van die Uitvoerende Komitee van die Instituut gedien. Professor Botes is tans voorsitter van die Eksamenraad van die Suid-Afrikaanse Instituut vir Organisasie en Metode. Gedurende die begin van die jaar is hy ook deur die Administrateur as lid van die Waarderingsraad van die Stadsraad van Verwoerdburg benoem.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

KONTEMPORÊRE UITDAGINGS AAN DIE UNIVERSITEIT IN DIE AKADEMIESE VOORBEREIDING VAN OPENBARE ADMINISTRATEURS

Gedurende die Middeleeue was dit die taak van die universiteit om te dien as die sentrum vir die oordrag van kennis en vir die ontwikkeling van die vakdissipline[1] Dit was 'n vereiste dat die student die bestaande kennis sonder enige bevraagtekening vir homself moes toe-eien en sodoende 'n skerpsinnigheid van denke en 'n hoë onderskeidingsvermoë ontwikkel. Toe was selfstandige denke en navorsing nie as deel van die universiteitstudent se taak beskou nie. Algaande het die opvatting posgevat dat die universiteit die geleenthede moet skep om die vakdissiplinêre kennis sodanig te ontplooi dat die student aangespoor word tot gesistematiseerde en logiese denke. Onder die sterk invloed van die Aufkläring in die Pruisiese state aanvaar die universiteit van die 17de en die 18de eeue in Europa die beginsel van *Libertas philosophandi,* dit wil sê die vryheid van die indiwidu om sy eie oortuigings te vorm.[2] Selfstandige denke en kreatiewe oordeel is aangemoedig om gestalte te gee aan die ontwikkeling van die wetenskap as wetenskap. In die proses van wetenskapsbeoefening is daar al hoe meer geglo in die menslike rede wat meegebring het dat willekeurige spekulatiewe teoretisering gesubordineer is.[3] Die verstandelike geleerdheid en akkumulasie van geverifieerde kennis is as wetenskapsideaal aanvaar.

Gedurende die 19de eeu neem die natuurwetenskappe algaande 'n prominenter plek op die universiteitsterrein in, terwyl die aansien en die geloofwaardigheid van die geesteswetenskappe terselfdertyd begin taan het.[4] Prominensie word verleen aan die ontdekking van universele natuurwette en beginsels, en die norm van wetenskaplike waarheid en eksaktheid word al hoe meer gekoppel aan rekenkundig-matematiese juistheid van proposisie en filosofiese sillogismes. Die belangrikheid van die elementêre beginsels van wetenskapsanalise van Socrates, te wete die proses van twyfel en difinisie,[5] verkry egter gaandeweg nuwe belangstelling omdat die rekenkundig-matematiese verifiëringtegniek nie in die geesteswetenskappe toepassing kon vind nie. Hierdie veranderde opvatting het meegebring dat die geakkumuleerde kennis nou aan sorgvuldig ontleding onderwerp moes word om daardeur nuwe gesigspunte in die wetenskapswaarheid te ontdek. Dit het daartoe gelei dat groterwordende uitdagings aan die navorser gestel is om bruikbare en nuttige teorieë na vore te bring.[7]

Voornoemde pragmatisme in die wetenskap het veroorsaak dat gedifferensieerde vakwetenskaplike spesialisasie algaande ontwikkel het. Mettertyd is daar groterwordende waarde geheg aan die utiliteit van die wetenskap, dit wil sê die nut wat dit inhou vir die opleiding van persone vir die hoëre beroepe.[8] Met die verloop van tyd en veral gedurende die 20ste eeu word al hoe meer

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

klem gelê op gedifferensieerde beroepsopleiding vir 'n groterwordende verskeidenheid van beroepe. Die universiteit was nie meer slegs die sentrum van akademiese navorsing en opvoeding nie, maar het ook 'n sentrum vir beroepsopleiding geword.

Met die ontwikkeling van Publieke Administrasie as eiesoortige wetenskaplike dissipline en ook as universiteitsvak, het dit ook nie die toenemende eise aan beroepsgerigte opleiding ontkom nie. Na 'n termyn van byna 80 jaar se heftige debattering oor die aard, die inhoud en die dimensie van akademiese teorieë in die Publieke Administrasie,[9] is daar gedurende die afgelope twee tot drie dekades 'n mate van konsolidasie in die akademiese dissipline gevind.[10] Op die weg na konsolidasie was die vakgebied onderworpe aan vele kritiese ondersoeke en afbrekende evaluasies, wat na die welbekende essay van Woodrow Wilson getiteld "The study of Administration" ontketen is[11] Eers het knelvrae gewentel om wie die opleiding moet ontvang (die sogenaamde lokus-dilemma) en daarna het die identiteitskrisis verskuif na die vraagstuk oor watter vaksubstansie en kennis in die wetenskap opgeneem moet word (die sogenaamde fokus-dilemma).[12] In die proses na die soeke na "beginsels" en universele waarhede het verskeie paradigmas die lig gesien waarvan die bekendste die een van Luther Gulick en Lyndal Urwick was, die sogenaamde POSDCORB-akroniem wat staan vir "planning, organizing, directing, coordinating, reporting and budgeting".[13] Verskeie ander paradigmas het daarop gevolg en almal was gerig op die skepping van 'n universeel aanvaarbare opleidingsraamwerk met die oog op beroepsopleiding.[14]

Kontemporêre behoeftes en eise aan 'n beroepsgerigte studie in die administratiewe wetenskap het daartoe gelei dat die tradisionele wetenskapsbeoefening van twyfel en definisie gaandeweg weer op die agtergrond geskuif is om sodoende plek te maak vir die loutere utiliteit van beroepsgerigte kennis om daardeur lessenaarvaardighede te kweek sonder bevraagtekening van die filosofie of metafisiese onderbou van die wetenskap. Hierdie toedrag van sake het egter 'n hedendaagse bron van kommer geword.

Die roeping van die kontemporêre universiteit bly steeds om enersyds die wetenskap as eenheid te bewaar en die totaliteitsvisie te beskerm.[15] Die waarheidsbeginsels in die wetenskap vorm immers 'n eenheid en die samehangende interafhanklikheid van die teoretiese onderdele van die wetenskap, skep ineengestrengelde en geïntegreerde denke. Andersyds is dit nog steeds die roeping van die universiteit om te spesialiseer.[16] Hierin lê juis die identiteitskrisis van die moderne wetenskap, omdat toenemende spesialisasie daartoe neig om die eenheidsbegrip in die wetenskap te vertroebel. Met die ontwikkeling van die wetenskap, neem spesialisasie onvermydelik toe en dit kan geargumenteer word dat die neiging nie slegs vanselfsprekend is nie, maar dikwels ook waardevol en nuttig is.[17]

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

In die vroeë eeue kon die wetenskaplike feitlik die hele wetenskap beheers en die eenheidsbegrip behou, maar weens die toenemende kompleksiteite van die vele interafhanklike faktore, asook die ontdekking van nuwe teorieë word dit al hoe moeiliker vir die wetenskaplike om die eenheidsbegrip te beheers.[18] 'n Opvallende verskynsel van die moderne tydvak is dat die wetenskaplike nouliks 'n onderdeel van sy besondere wetenskap ten volle kan beheers, trouens, as gevolg van die stelselmatige spesialisase en proliferasie van die wetenskap, verstaan vakspesialiste op dieselfde onderdeel van die wetenskap, mekaar nie meer nie.[19] Indien spesialisasie en wetenskapsproliferasie dus te ver gevoer word kan dit lei tot oorspesialisasie in die onderdele van die wetenskap, en loop die huidige wetenskapsbeoefening die gevaar om in geprolifereerde amorfe opleidingsterreine te beland. Oorspesialisasie lei noodwendig tot verbrokkeling van die wetenskaplike eenheid en laat die administratiewe wetenskap in stukke uiteenval wat aanleiding gee tot 'n soort hipertrofie van die intellek, dit wil sê die oorwoekering van 'n klein onderdeel.[20] Oorspesialisasie in die Publieke Administrasie kan die lyne van die wetenskapsoorsprong asook die kern van beginsels verdof, en hol dus letterlik die administratiewe wetenskap uit tot 'n leë dop wat aanleiding gee tot intellektuele en epistemologiese verarming.

Dit moet erken word dat dit die plig van die universiteit is om deurlopend navorsing te onderneem, nuwe kennis te ontdek en bewese kennis te versprei. Die metodiek van navorsing en die wyse waarop nuwe kennis ontdek word, is ook nie eksklusief vir die akademikus gereserveer nie en moet die wetenskapsmetodologie ook aan die student geleer word. In dié opsig het die universiteit inderdaad 'n akademiese opvoedingstaak,[21] maar indien oorspesialisasie aan die orde van die dag raak, kan dit die persoonlikheidsvorming van die student ondermyn omdat die integrering van gespesialiseerde kennis in die wetenskapsgeheel vervaag word. Die student word dan geïsoleer van die verbandhoudende lewens- en wêreldbeskouing van die wetenskap. Dit bring armoede in die intellektuele gees mee en verskaf weinig stimulante tot filosofiese en metafiese ondersoeke. Die beroepsopleiding van elke brokkie kennis word vervang met operasioneelgerigte opleiding om lessenaarvaardighede van allerlei ordes en dimensies te kweek. Die gevaar bestaan dat die huidige universiteit met die voornoemde neiging tot oorspesialisasie daartoe kan bydra tot die ontwikkeling van "intellektuele barbare".[22]

Spesialisasie sal seker bly voortbestaan, maar die vraag ontstaan by die bestudering van Publieke Administrasie: Hoe kan spesialisasie bewerkstellig word sonder om die filosofiese bande met die kernwetenskap van Publieke Administrasie te verloor? Publieke Administrasie het nie die neiging tot spesialisasie vrygespring nie. Gelukkig kan daar tot in hierdie stadium weinig tekens van hipertrofie, of oorwoekering van 'n minimale onderdeel, waargeneem word, maar dit beteken nie dat die gevaar dat so-iets wel kan ontwikkel,

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

uitgesluit is nie. Die dosent aan die Departement Publieke Administrasie sal dus daarteen moet waak dat die eenheidsbegrip van die administratiewe wetenskap nie verbrokkel word omdaardeur toe te gee aan geïndiwidualiseerde toe-eiening van spesialiteitsvelde deur die enkeling nie.

Samehangend met die eise en behoeftes aan beroepsgespesialiseerdheid in die wetenskap — wat neerkom op 'n onopsigtelike aandrang tot hipertrofie van die wetenskap — word daar ook voor die probleem van toenemende eise aan professionalisme in die beroep van die openbare administrateur te staan gekom[23]. Waar dit die roeping van die universiteit is om deur fundamenteel-akademiese onderrig die beste breinkrag te skool in die teoretiese paradigmas en filosofiese beginsels wat die praktyk ten grondslag lê, het dit begin blyk dat hierdie gesindheid opvallend die afgelope dekade verander het. Daar is reeds vroeër in die rede gewag gemaak van die neiging tot beroepsgerigte opleiding in plaas van akademiese opvoeding. Dit is opvallend dat daar in die afgelope jare nuwe eise aan die universiteit gestel word om opleiding te verskaf om die student in Publieke Administrasie, professioneel paraat vir 'n beroep as openbare administrateur te kan maak.[25] Dit bring mee dat die akademikus in sy vakgebied die wetenskapsbeoefening ter wille van die deelname aan die opperste waarheid moet prysgee, om praktyk-geykte prosedures en metodes diachronies aan te leer en die student opleiding te gee in die geroetineerde ritueel van administratiewe handelinge. So 'n benadering doen inbreuk op die bestaande indiensopleidingsprogramme wat reeds in die openbare sektor bestaan. Met die snelle ontwikkeling van die verbysterende veelheid van gedifferensieerde beroepsvelde in die moderne openbare sektor, waarmee die dissipline Publieke Administrasie gemoeid is, en as gevolg van die groter aandrang op beroepsparate opleiding, word daar 'n groterwordende verbrokkeling van die wetenskapseenheid ervaar.

Teenoor die universiteit staan die huidige technikons wat statutêr belas is met praktykgerigte opleiding in die operasionele werklikhede van die bedryfswêreld.[27] Die opleiding van die openbare amptenare deur die aanbieding van kursusse in nasionale diplomas, bring die opleidingstaak van die technikon in werklikheid in lyn met die opleidingstaak van die universiteit. Die taak van die technikon is om empiriese kennis en bewese tegnieke sonder filosofiese bevraagtekening te doseer om daardeur praktykgeoriënteerde lessenaarvaardighede vir bepaalde beroepsgroepe te bewerkstellig. Die neiging tot spesialisasie en verdere oorspesialisasie het natuurlik ook nie die technikons ontkom nie. Daar kan inderdaad beweer word dat indien die aandrang by universiteite om praktykgerigte opleiding aan universiteitstudente te gee te ver gevoer word, die universiteit gereduseer kan word tot 'n wetenskaplike fabriek. In dié verband kan die treffende argumente van Stoker aangehaal word:

"In die huidige tyd stel die hoëre beroepe met hul vinnige en al

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

meer gedifferensieerde ontwikkeling al hoër en al meer tegniese eise aan die universiteit, en wel om al meer beroepsdeskundiges al meer gespesialiseerd af te lewer. Die gevolg hiervan is dat die universiteite al meer tegniese institute vir beroepsopleiding word, en die akademiese taak (nl. van basiese navorsing en doseer), afgesien van sy utiliteitswaarde, nie meer na behore kan behartig nie, terwyl laasgenoemde taak sy primêre taak behoort te bly. Die ewewig tussen wetenskapsbeoefening ter will van vermeerdering van kennis en beroepsopleiding raak al meer weg. Die universiteit word al meer 'n "wetenskaplike fabriek" wat deskundige materiaal aan die samelewing moet lewer in die vorm van ekonome, ingenieurs, juriste, medici, natuurkundiges, ensovoorts".

Die uitdagings aan die kontemporêre universiteit word al hoe duideliker in die lig van die rol van sowel die technikon as die universiteit in die vervolmakingsproses van die openbare administrateur deur die studie in die Publieke Administrasie.

Sowel Stoker[28] as Rappard[29] verklaar dat die moderne universiteit 'n toonbeeld van wetenskaplike chaos is. Nie slegs word die geheel van die geesteswetenskap verbrokkel deur die akademiese eenheid in afsonderlike doseerdepartemente te kompartementaliseer nie, maar word in 'n akademiese departement 'n groot verskeidenheid van dosente aangetref wat enkelvoudige onderdele van die wetenskap uit verskillende gesigspunte, benaderings en klem in waterdigte kompartemente aanbied. Gepaard hiermee word 'n spesifieke geesteswetenskap soos Publieke Administrasie weens die moderne uitdagings en eise aan oorspesialisasie in soveel professioneelgerigte terreine afgebaken dat 'n duplikasie en oorvleueling in dieselfde akademiese dissipline ontstaan. Die uiteenlopende, en dikwels botsende splinterstudies in die administratiewe wetenskap bring noodwendig mee dat uiteenlopende en dikwels botsende teorieë die lig sien. Talle van die nuutgevonde teorieë is in werklikheid nie "nuwe" teorieë per se nie, maar pseudo-verfynings van bestaande teorieë om 'n akademiese plasing binne die professioneelgerigte splinterdomeine te vind.

Die rol van die universiteit in die akademiese voorbereiding van die openbare administrateur sal in die toekoms nougesetter aandag verg as ooit in die verlede. Veranderings en aanpassings in die operasionele domein van die openbare sektor, asook die ontplooiing van 'n uitvoerende gesag binne die konteks van kontemporêre konstitusionele hervorming, sal die Departement Publieke Administrasie noop om die tradisionele opleidingsrol en konserwatief-geykte teorieë te hersien om in die proses mee te maak aan algehele hervorming.

Namate die wetenskap egter op die ou trant voortgaan en meer en meer

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

spesialiseer, en namate die openbare sektor al meer en al hoe hoër eise aan resepmatige opleiding stel, word jaar na jaar die graad- en eksameneise al hoe hoër gestel, word die leerplanne al hoe meer volgeprop, word die studente al hoe meer oorlaai en word al hoe meer intellektuele indigestie in die hand gewerk. Die student kom dan na die universiteit uit utiliteitsmotiewe om so gou moontlik 'n graad te bekom om sodoende 'n lonende beroep te kry.

Publieke administrasie het inderdaad tot 'n professie ontwikkel waarby beroepsgerigte voorbereiding van die openbare administrateur die hoogste prioriteit vereis. Die universiteit as sentrum vir die opleiding van kandidate vir spesifieke professies soos geneeskundiges, ingenieurs, prokureurs, verpleegsters en chemici, het in die praktyk 'n daadwerklike bydrae te lewer in die skepping van geleenthede vir die akademiese voorbereiding van kandidate in die administratiewe professie. Onlangs het die Suid-Afrikaanse Instituut vir Publieke administrasie daartoe oorgegaan om kategorieë van lidmaatskap daar te stel en een van die kategorieë is professionele lidmaatskap waarvoor 'n sertifikaat uitgereik word. Dit bewys dat pogings steeds aangewend word om professionele status aan die amp van publieke administrateur toe te ken.

Ongelukkig is daar in 'n onlangse verslag gewag gemaak van die kommer wat daar bestaan oor die vermoëns van die universiteite en die technikons (veral die vermoëns van die dosente) om reg aan die opleiding in Publieke Administrasie te laat geskied.[31] Die geïmpliseerde veralgemening van die voorgaande stelling het dosente in Departemente van Publieke Administrasie erg ontstel. Ook word daar in die verslag aangedring dat praktici as dosente aangestel word, en nêrens word gemeld dat akademici die wetenskaplike voorbereiding van openbare administrateurs moet behartig nie. Ook is daar geen duidelikheid verskaf oor wat met "opleiding" bedoel word nie. Daar moet in die algemeen aanvaar word dat opleiding soos dit in voornoemde verslag bedoel word, te make het met die oordrag van lessenaarvaardighede sodat die kandidaat die kennis, ervaring en vaardigheid van 'n tipiese administratiewe betrekking sal bekom. Weens die uiteenlopende diversiteite in die vereiste lessenaarvaardighede wat gedoseer sal moet word, beteken dit dat Publieke Administrasie verder geprolifereer moet word, wat tot 'n verdere oordosis van wetenskapshipertrofie sal lei. In die opleidingsproses word die kennis, die feite en die aktiwiteite nie bevraagteken of aan wetenskapsanalise onderwerp nie en word slegs die korrekte manier van optrede in 'n tipiese administratiewe situasie deur die student aangeleer. Die universiteit verloor onder die genoemde omstandighede sy eeu-oue roeping; naamlik die van *libertas philosophandi.*

Die oordrewe aandrag dat lessenaarvaardighede deur opleiding aan openbare amptenare op resepmatige wyse verskaf moet word, neig om 'n sterk ooreenkoms met praktiese indiensopleiding in die staatsdiens en die technikons te vertoon. Maar die universiteit is nie tegnies ingerig om op resepmatige wyse

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

openbare administrateurs op te lei nie. Opleiding is die proses van leer van 'n geprogrammeerde sekwensie van gedrag en optrede om herhalende funksies te verrig of herhalende probleme op te los.[32] Die aard en die inhoud van die gedrag of aktiwiteite kan afgebreek word en in onderlinge leereenhede ontleed word; die "beste" metode van gedrag of optrede kan geselekteer word. Opleiding is dus die **toepassing** van geykte kennis. Voornoemde fase in die voorbereiding van die aspirant kandidaat vir 'n administratiewe professie is weliswaar noodsaaklik, maar die vraag ontstaan: Watter instansie moet dit behartig? Die universiteit, of die opleidingsafdeling van die openbare sektor, of die technikons?

In teenstelling met opleiding, het akademiese voorbereiding te make met die kweek van 'n wetenskaplik-analitiese brein wat die epistemologiese vermoë besit om te kan onderskei tussen nomotetiese en idiografiese persepsies.[33] Met akademiese voorbereiding moet die kandidaat onderrig word in die prosesse van kritiese analise en interpretasie van kennis. Die benadering verskaf nie onverwylde antwoorde nie, maar soos Stephen Robbins dit pertinent stel:

> "... but rather develops a logical and rational mind that can determine relationships among pertinent variables and thereby understanding phenomena".[34]

Die prosesse van teoretisering en filosofering is te gediversifiseerd en te kompleks om dit volgens geprogrammeerde opleidingsmetodes aan te bied. Dit kom deur spesiale akademiese verryking van die gees. Aan die universiteit, die sentrum vir *libertas philosophandi,* kan publieke administrasie slegs aangeleer word deur akademiese onderrig en nie deur geprogrammeerde indiensopleiding nie. Die praktyk van publieke administrasie wissel van betrekking tot betrekking en slegs enkele universeel aanvaarbare wetmatighede geld in 'n generiese verband. Die Departement Publieke Administrasie moet in die proses van teoretisering en filosofering rekening hou met die praktiese implikasies in administratiewe betrekkings wat in die hele openbare sektor bestaan en 'n versoening bewerkstellig tussen die teorie en die praktyk.

In die groot veelheid van administratiewe betrekkings wat in die openbare sektor aangetref word, kan die universiteitsdepartement slegs in die algemeen "instrumente om te administreer" onderrig verskaf, byvoorbeeld die begroting, die posteklassifikasiestelsel, die merietestelsel, maar dit is verregaande om te verwag dat dosente opleiding moet verskaf in alledaagse lessenaarvaardighede soos briewe skryf, memoranda opstel of voorleggings voorberei. Laasgenoemde take kan juis beter geleer word agter die lessenaar as op die universiteitsbanke. Theodore Levitt het een keer geskryf:

> "We can teach about management, but we cannot teach management"[35]

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

In dieselfde asem kan gestel word: **Ons kan nie mense leer om te administreer nie, ons kan hulle hoogstens onderrig om te dink soos administrateurs.** Potensiële openbare administrateurs word dus blootgestel aan die proses van wetenskaplike ondersoek van twyfel en definisie om daardeur 'n akademiese onderskeidingsvermoë te ontwikkel wat intense begrip verleen aan die administratiewe proses, ver dieper as die kandidaat wat deur indiensopleiding onderrig is. Aan die einde van die akademiese onderrigprogram verleen die universiteit aan die suksesvolle kandidaat 'n baccalaureusgraad, wat beslis nie 'n sertifikaat vir administratiewe vaardigheid is nie, maar slegs 'n sertifikaat om aan te toon dat die kandidaat die akademiese behendigheid besit om wetenskaplik te dink. Trouens, professor Don Aitken van die Australian National University het tydens 'n gradeplegtigheid aan die Universiteit van New England gedurende 1981 gesê:

> "The moral is that a university degree is not, and in my opinion ought not to be a passport to a particular job. It is a sign that the bearer has some useful intellectual skills and some knowledge of a general kind".[36]

Geen sertifikaat of graad is 'n bewys van administratiewe behendigheid en vaardigheid nie. Administratiewe behendigheid en vaardigheid, getemper deur akademiese onderskeidingsvermoë word opgedoen in die frontlinies van administratiewe aanslae en in die arena van administratiewe binnegevegte.

Openbare administrateurs word in verskeie betrekkings op verskillende hiërargiese vlakke in die openbare sektor aangetref. Die toonaangewende openbare administrateurs wat oor die toekoms, leefwyse en aardse heil van die samelewing moet besluit, word veral aangetref op die sentrale en op die munisipale owerheidsvlakke. 'n Mens verwag van die openbare administrateurs op genoemde owerheidsvlakke 'n hoë graad van professionalisme, omdat op daardie vlakke oor die hoogste peil van die menslike voortbestaan besluit moet word. Ruim studiegeleenthede bestaan om die openbare administrateurs met die akademies-wetenskaplike kennis toe te rus om hulle taak tot die diepste kern te kan begryp. Dit impliseer egter dat universiteitsonderrig toepaslik, relevant en bruikbaar vir die samelewing moet wees. Voornoemde eise word ook telkens deur werkgewers en personeelverenigings in die openbare sektor gestel. Dit wil voorkom asof die hoër eise aan lessenaarvaardige mensemateriaal aan die orde van die dag is en dat kitsprogramme en klaargemaakte kursusse in die vak die nuwe eise gaan wees. Hierdie aandrang bring noodwendig 'n polimorfiese hipertrofie en ekstensiewe wetenskapsproliferasie aan die universiteit mee. Die Minister van Nasionale Opvoeding het egter hierdie kitsklaaropleidingsbenadering gekritiseer en die volgende tydens die opening van die 37e Kongres van die SA Handelsinstituut op 5 Mei 1982 gesê:

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

"Ek wil dit vir u ter oorweging gee dat u nie van ons universiteite moet verwag om so 'n bruikbare en regstreekse toepasbare opvoeding te verskaf dat universiteitstudie resepmatig, bloot tegnies en onfundamenteel sal word nie. Universiteite se hooftaak deur die eeue was om deur 'n fundamenteel-akademiese en teoretiese skoling die beste breinkrag te skool in die beginsels en die teorieë wat die tegniek en die praktyk ten grondslag lê. Universiteitsopleiding, en veral die leergange wat tot die toekenning van grade lei, vereis 'n diepgaande fundamentele skoling in die basiese wetenskappe. Mense wat goed in die skynbaar nuttelose basiese wetenskappe soos wiskunde, filosofie, sielkunde, tale, sosiologie, fisika, chemie en ander geskool is, sal waarskynlik nie die tegnieke van die praktyk by hul beroepstoetrede kan hanteer nie, maar hulle behoort die teorie te ken wat die praktyk ten grondslag lê. Daardie begrip en kennis vorm 'n permanente basis wat na ander of nuwe onbekende situasies oorplaasbaar is en wat veroorsaak dat fundamenteel-wetenskaplike geskoolde mense kreatief, meervoudig aanwendbaar en uiteindelik besonder nuttig en aanpasbare werknemers en leiers kan wees".[38]

So 'n benadering tot universiteitsonderrig is beslis akademies verantwoordbaar, want indien al hoe meer daarop aangedring word dat universiteite eksklusief moet toespits op die opleiding van kandidate, word universiteite dan weggedwing van sy oorspronklike roeping van *libertas philosophandi.* Die universiteit wil nie deur hierdie gesindheid die reg op aanspraak daarop om hulle verantwoordelikheid in die woekering van kennistoepassing naas kennisvernuwing en -oordraging na te kom, negeer nie, trouens die wetenskaplike kennis moet steeds toepaslik en bruikbaar wees. Die universiteit besef sy plig om kandidate te lewer wat gekenmerk word deur 'n deeglike wetenskaplikgefundeerde kennis, 'n oorsigtelike perspektief, 'n skerp onderskeidingsvermoë, kennis van die mens en 'n rasionele oordeel. Die Minister het verder gesê:

"Hulle moet deur deeglike skoling en opvoeding en deur praktykervaring en verdere toegepaste studie langsaam en deeglik gevorm, geslyp en gepoleer word totdat hulle die rypheid bereik wat leiers kenmerk".[39]

Om voornoemde ideale te bereik moet die wetenskap Publieke Administrasie voldoende dinamiese kragte ontwikkel om eiesoortige teorieë en filosofieë te kan ontwikkel. Openbare administrateurs moet dus geskoold en opgevoed word in die teorieë en filosofieë wat die praktyk ten grondslag lê. Ongelukkig het die ontwikkeling van universeel aanvaarbare teorieë binne die wetenskap Publieke Administrasie hom tot dusver op ontstuimige waters bevind. In die algemeen beskou, is daar vyf redes waarom 'n konkrete wetenskapsfilosofie en universeel aanvaarbare teorie nog nie in Publieke Administrasie ontwikkel is

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

nie. **Ten eerste** is teoretici deurlopend besig om skaars middele te vermors op 'n onderlinge oorlogvoering teen teoretisering van andere.[40] Hierdie verskynsel is veral onder oorsese teoretici waarneembaar. Geen konstruktiewe stappe word gedoen om konsensus te vind oor 'n universele paradigma nie. In Suid-Afrika is daar tot op die hede 'n breë studieraamwerk ontwikkel, maar dit word erg betwyfel of die openbare administrateur in die bestuursproses werklik enigsins van die tradisionele paradigma gebruik kan maak. Nuwe denke word vereis om 'n lewensvatbare dinamika aan administrasie te verleen. Dit kan slegs verkry word deur die bestudering van die wetenskap in 'n holistiese sin, en nie in sy gefragmenteerde atomistiese onderdele nie. Onder sulke omstandighede word met Gerald Caiden saamgestem dat:

> "There are theories **in** public administration, but there are no general theories **of** public administration".[40]

Voornoemde toedrag van sake is aangehits deur die kontemporêre neiging tot oorspesialisasie en wetenskapshipertrofie. Die strydlustigheid om akademiese voortreflikheid onder verdenking te plaas deur oormatige pedantiese eksaktisisme en semasiologiese nougesetheid behoort gestaak te word en stappe behoort gedoen te word om die wetenskap van Publieke Administrasie na nuwe hoogtes te voer.

Ten tweede bestaan daar tans 'n oorvloed van ongeverifieerde teorieë, veral in finansiële administrasie en in personeelverhoudings. Die huidige gaping tussen suiwer teorie en toegepaste teorie is te groot om sinvolle versoening te bewerkstellig. Die idealisme van byvoorbeeld die doelwitbegrotingstelsel soos dit verkondig was in die laat sestigerjare, het in praktyk bewys dat daar nie verder gevorder is as die tradisionele inkrementele benadering tot finansiële administrasie nie. Niemand weet of sommige verkondigde teorieë in praktyk sal werk nie en dit blyk dat dit nodig sal wees om laboratoria in te rig om 'n versoening te vind tussen die normatiewe teorieë en die toegepaste publieke administrasie.

Ten derde, weens die oormatige proliferasie van die vak en die uiteenlopende teorieë op elke professionele arbeidsveld, is die hele akademiese dissipline in 'n verwarrende toestand. Die student van Publieke Administrasie in al sy ordes, groottes en dimensies is die afgelope jare, weens die aandrang op groter professionalisme, byvoorbeeld tans opgedeel in die studie van staatsadministrasie aan die een kant en munisipale administrasie aan die ander kant. Hierdie toedrag van sake het voor 1965 aan die meeste universiteite gegeld. Na 1965 is die aparte studiedomeine in een wetenskap gekonsolideer en die Publieke Administrasie was 'n universele studie van administrasie op alle terreine, ordes, groottes en domeine. Met die afsplitsing van twee spesialisasieterreine word die student slegs blootgestel aan 'n deel van die publieke administrasie, te

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

wete òf die staatsadministrasie òf die munisipale administrasie. Die gevare van wetenskapshipertrofie en die ontwikkeling van disfunksionele teorieë is nie uitgesluit nie. Bowendien word 'n probleem nou geskep vir toekomstige departementshoofde wat geskoold gaan wees óf in staatsadministrasie óf in munisipale administrasie, maar hoegenaamd nie in publieke administrasie *per def.* nie.

Ten vierde neig teorieë om toegespits te wees op die instandhoudingsprosesse van die burokratiese orde, dit is na binne gekeer en hiërargies gesentreerd, in plaas daarvan dat die uitlewing van die openbare instellings ter bevordering van die algemene welsyn van die samelewing as fokus bygevoeg word. Graag haal ek die woorde van Gerald Caiden in die verband aan:

> "The theorists tend to look downword and inward, rather than upward and outward, mesmerized with bureaucratic organization and reluctantly conceding that society could be administered in other ways."[42]

Ten vyfde sal 'n plek in die son gesoek moet word vir 'n eiesoortige administratiewe teorie. Te veel word nog van elektiese metodes gebruik gemaak om leenteorieë te ontwikkel om die studie in Publieke Administrasie sinvol te maak. Verder word meeste kenteoretiese vaksubstansie aangebied uit die empiriese bron van kennis, want weens die kritiek en aanvalle op die moderne behaviorisme het teoretici in Publieke Administrasie hulleself onttrek van die normatiwisme en waarde-relatiwisme en meer toegespits op die empirisisme. Selfs die wetenskaplike metode word onder verdenking geplaas omdat owerheidsorganisasies uit groepe mense bestaan en geen voorspelbare teorieë ontwikkel kan word nie. Verder bestaan die neiging steeds om slegs op die meganika van die prosesse te let, eerder as om die aandag toe te spits op die doelwitte en die resultate. Deesdae word nog te veel aandag geskenk aan die statiese empirisisme van die prosesse in plaas daarvan om die vitaliteit van 'n dinamiese publieke adminstrasie te beklemtoon.

Ter afsluiting kan beweer word dat ten spyte vandie interne siklone van akademiese worsteling, dit nog goed gaan met die akademiese opvoeding van Publieke Administrasie aan hedendaagse universiteite. Die staat en al sy masjinerie is beslis nie besig om eenvoudiger te raak nie, die veld van studie word steeds meer en meer kompleks. Nuwe konstitusionele en institusionele maatreëls in die owerheidsektor gaan steeds ingewikkelder uitdagings stel en oudmodiese en uitgediende empiriese teorieë sal moet plek maak vir kontemporêre normatiewe teorieë om die openbare administrateur in die wetenskaplike administrasie van die openbare instellings, akademies te onderrig. Die uitmuntende deugdelikhede wat van die publieke administrateur verwag word is gloeiend soos volg deur Herbert Emmerich geskets:

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

"Public administration must understand all the huge array of disciplines which enrich our complicated environment. It must know which of them are relevant to its several missions. It must understand how to co-opt the best services of each of them. It must evaluate and interpret the contribution that each ingredient can make and select the proportions of each which will form the components of the final distillate. Then it must blend these components into a new element which will often be unlike any of its parts and the resultant will have to be a product so pure, so clear, and so simple that it will not tarnish or melt under the most brilliant light and heat of public inspection. The chemist who performs these miracles is the public administrator, and I repeat that this task is one that calls for nothing short of extraordinary talets, virtues and devotions".[43]

Soos uit hierdie rede afgelei kan word, meneer die Onderkansellier, staan kontemporêre universiteite voor groot uitdagings in die akademiese voorbereiding van publieke administrateurs in Suid-Afrika.

Dankie

VERWYSINGS

1) Rappard, W.E., *Varia politica,* Editions Polygraphiques, Zurich, pp 18-57. Ook Stoker, H G, *Beginsels en metodes van die wetenskap,* Boekhandel de Jongh, Johannesburg, 1969, p 15.
2) Stoker HG, *OP CIT,* p 15.
3) *Ibid,* p 15.
4) *Ibid,* P 15.
5) Dunning, W A, *A history of political theories,* Macmillan, New York, 1961, p 22.
6) Let veral op die aandrang vandie logiese-positiwiste op groter feitlike betrokkenheid as etiese betrokkenheid in die wetenskap. **Cf.** Simon, H A, Administrative behavior, 3rd ed, The Free Prees, New York, 1947, 1976, Appendix, p 248.
7) Kendall, M G, "Measurement in the study of society" in Robson, W A (ed), *Man and the social sciences,* George Allen & Unwin, London, p 134, *et seq.*
8) Stoker, H G, *op cit,* p 16.
9) Henry, N, *Public Administration and public affairs,* Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J., 1975, pp 5-28.
10) Luthans, F, "The contingency theory of management — a path out of the jungle", in Golembiewski, R T, Gibson, F & Miller, G, *Managerial behaviour and organization demands,* F E Peacock, Itasca, Ill, 1978.
11) Wilson, W, "The study of administration" *Political Science Quarterly,* No 2, June 1887, pp 197-222: reprinted in No 50, December 1941), pp 481-506.
12) Henry, N, *Public administration and public affairs,* Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J., 1975, p 5.
13) Gulick, L & Urwick, L (eds), *Papers on the science of administration,* Institute of Public Administration, New York, 1937.
14) Henry, N, *op cit,* Part I.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

15) Stoker, H G, *op cit,* p 16.
16) *Ibid,* p 16.
17) *Ibid,* p 16.
18) *Ibid,* p 19.
19) *Ibid,* p 19.
20) *Ibid,* p 17.
21) Robbins, S P, *The administrative process,* Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J., 1982, p 28.
22) Stoker, H G, *op cit,* p 17.
23) Cloete, J J N, "Promoting professionalism among public officials performing administrative functions", *SAIPA-Journal of Public Administration,* vol 18, no 1, March 1983, p 14.
24) Toespraak deur Sy Edele Dr G van N Viljoen, Minister van Nasionale Opvoeding, tydes die opening van die 37e Kongres van die Afrikaanse Handelsinstituut, Pretoria, 5 Mei 1982 om 18h00.
25) Suid-Afrikaanse Instituut vir Publieke Administrasie, *Stand van Opleiding in Publieke Administrasie van Suid-Afrikaanse Universiteite,* ongepubliseerde verslag gedateer 22 April 1983.
26) Toespraak.... *op cit,* pp 21-22.
27) Stoker, H G, *op cit,* p 18.
28) Stoker, H G, *op cit,* p 19.
29) Rappard, W, *op cit,* p 42.
30) *Ibid,* p 42.
31) SA Instiuut vir Publieke Administrasie, *op cit,* p 1.
32) Robbins, S P, *op cit,* p 27.
33) *Ibid,* p 28.
34) *Ibid,* p 27.
35) Levitt, T, "The managerial merry-go-round", *Harvard Business Review,* July-August 1974, p 121.
36) Komitee van Universiteitshoofde, Nuusbrief, No 7. 1 Maart 1982, p 6.
37) Toespraak..., *op cit,* pp 23-24.
38) *Ibid,* p 27.
39) Toespraak..., *op cit,* p 27.
40) Caiden, G E, *Public administration,* 2nd ed., Palisades Publishers, Pacific Palisades, California 1982, pp 224-227.
41) *Ibid,* p 224.
42) *Ibid,* P 225.
43) Emmerich, H, soos aangehaal in White, L D, *Introduction to the study of Public Administration,* MacMillian Co., New York, 1926, 1954.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

KONTEMPORÊRE UITDAINGS AAN UNIVERSITEITE IN DIE AKADEMIESE VOORBEREIDING VAN OPENBARE ADMINISTRATEURS

deur

prof dr P S Botes

Intreerede by die aanvaarding van die
Professoraat in die Departement Publieke
Administrasie gelewer op 21 Junie 1984

SAMEVATTING

Die taak van die universiteit deur die eeue heen was om te dien as sentrum van navorsing en onderrig in die basiese wetenskappe. Weens die groterwordende aantal beroepe wat ontstaan het, waarvoor hoër akademiese onderrig 'n voorvereiste geword het, het universiteitsdepartemente begin spesialiseer in 'n verskeidenheid van vakrigtings. Die neiging tot oorspesialisasie het egter gelei tot 'n hipertrofie in die wetenskap, dit wil sê die oorwoekering van 'n klein onderdeel. Die verbandhoudende kenteoretiese beginsels en filosofieë van die wetenskap moes plek maak vir die loutere utiliteit van gedifferensieerde beroepsopleiding. Die eenheid van die wetenskap is verbreek om te voldoen aan die eise om resepmatige lessenaarvaardighede te kweek wat deur indiensopleiding behartig kon word. Publieke Administrasie het nie die eise ontkom nie en weens die geykte paradigmatiese benadering in Publieke Administrasie, vind spesialisasie in die vakwetenskap algemeen plaas.

Die universiteit is tegnies nie ingerig om publieke administrateurs op te lei nie, want opleiding het te make met die aanleer van 'n geprogrammeerde sekwensie van optredes en gedrag, sonder die filosofiese en metafisiese bevraagtekening van die teoretiese onderbou. Daarteenoor is die universiteit slegs in staat om die publieke administrateur akademies te onderrig in wetenskaplike denke, basiese navorsingsmetodologie, logika en ernstige oordeel wat administratiewe leiers van die moderne tyd kenmerk. Van regeringskant word hierdie benadering gesteun en universiteite word aangemoedig om in Publieke Administrasie relevante praktiese-toepasbare teorieë en filosofieë te verkondig en steeds die hededaagse uitdagings van konstitusionele en institusionele hervorming te verwerk. Die kontemporêre universiteit staan voor tergende uitdagings om die bekwaamste publieke administrateur akademies voor te berei om die eise van die toekoms die hoof te kan bied.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

CONTEMPORARY CHALLENGES TO UNIVERSITIES IN THE ACADEMIC PREPARATION OF THE PUBLIC ADMINISTRATORS

by

prof dr P S Botes

Inaugural address with the acceptance of Professorship in the Department of Public Administration, delivered on the 21st June, 1984

SUMMARY

The task of the university over the centuries was to serve as a centre for research and education in the basic sciences. Due to the increasing number of professions in the past, for which higher academic training became a prerequisite, university departments had to start specializing in a wide variety of disciplines. The tendency towards overspecialization led to a hypertrophy in the science, i.e. overstressing a small portion of the science. The related epistemological principles and philosophies of the science had to make way for the sheer utility of differentiated professional training. The united nature of the science was disrupted in order to comply with the demands for practical desktraining which could have been acquired through in-service training. Public Administration could not escape these demands and because of the stereotyped paradigmatic approach in Pubic Administration, specialization in the discipline became a general occurrance.

The university is not technically suitable for the training of public administrators, because training is concerned with learning of a programmed sequence of actions and behaviours, without the philosophical and metaphysical questioning of the theoretical basis. On the contrary, the university is only able to educate public administrators in research methodology, logic and sound judgement, aspects which mark administrative leaders of our time. From the side of the government this approach is supported and universities are encouraged to provide relevant and practically applicable theories and philosophies for educational purposes in order to meet the contemporary challenges in constitutional and institutional reform. The contemporary university is faced with provoking challenges in the academic preparation of public administrators to meet the growing demands of the future.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

PUBLIKASIES IN DIE REEKS VAN DIE UNIVERSITEIT

1. "Gids by die voorbereiding van wetenskaplike geskrifte" — Dr P C Coetzee
2. "Die Aard en Wese van Sielkundige Pedagogiek" — Prof B F Nel
3. "Die Toenemende belangrikheid van Afrika" — Adv E H Louw
4. "Op die Drumpel van die Atoomeeu" — Prof J H v d Merwe
5. "Livestock Philosophy" — Prof J C Bonsma
6. "The Interaction Between Environment and Heredity" — Prof J C Bonsma
7. "Verrigtinge van die eerste kongres van die Suid-Afrikaanse Genetiese Vereniging" — Julie 1985
8. "Aspekte van die Prysbeheersingspolitiek in Suid-Afrika na 1948" — Prof H J J Reynders
9. "Suiwelbereiding as Studieveld" — Prof S H Lombard
10. "Die toepassing van fisiologie by die bestryding van Insekte" — Prof J J Matthee
11. "The Problem of Methaemoglobinaemia in man with special reference to poisoning with nitrates and nitrites in infants and children" — Prof D G Steyn
12. "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex", Part 1 — Dr C J Liebenberg
13. "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex, Part II. The Different Rock Types" — Dr C J Liebenberg
14. "Protective action of Fluorine on Teeth" — Prof D G Steyn
15. "A Comparison between the Petrography of South African and some other Palaeozoic Coals" — Dr C P Snyman
16. "Kleinveekunde as vakrigting aan die Universiteit van Pretoria" — Prof D M Joubert
17. "Die Bestryding van Plantsiektes" — Prof P M le Roux
18. "Kernenergie in Suid-Afrika" — Prof A J A Roux
19. "Die soek na Kriteria" — Prof A P Grové
20. "Die Bantoetaalkunde as beskrywende Taalwetenskap" — Prof E B van Wyk
21. "Die Statistiese prosedure: teorie en praktyk" — Prof D J Stoker
22. "Die ontstaan, ontwikkeling en wese van Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie" — Prof P C Snijman
23. Freedom — What for" — Prof D G Steyn
24. "Once more — Fluoridation" — Prof D G Steyn
25. "Die Ken- en Werkwêreld van die Biblioteekkunde" — Prof P C Coetzee
26. "Instrumente en Kriteria van die Ekonomiese Politiek n.a.v. Enkele Ondervindinge van die Europese Ekonomiese Gemeenskap" — Prof J A Lombard
27. "The Trace Elements of the Rocks of the Alkali Complex at Spitskop, Sekukuniland, Eastern Transvaal" — Dr C J Liebenberg
28. "Die Inligtingsprobleem" — Prof C M Kruger
29. "Second Memorandum on the Artificial Fluoridation of Drinking Water Supplies" — Prof D G Steyn
30. "Konstituering in Teoreties-Didaktiesel Perspektief" — Prof F van der Stoep
31. "Die Akteur en sy Rol in sy Gemeenskap" — Prof Anna S Pohl
32. "The Urbanization of the Bantu Homelands of the Transvaal" — Dr D Page
33. "Die Ontwikkeling van Publieke Administrasie as Studievak en as Professie" — Prof J J N Cloete
34. "Duitse Letterkunde as Studievak aan die Universiteit" — Prof J A E Leue
35. "Analitiese Chemie" — Prof C J Liebenberg
36. "Die Aktualiteitsbeginsel in die Geologiese navorsing" — Prof D J L Visser
37. "Moses by die Brandende Braambos" — Prof A H van Zyl
38. "A Qualitative Study of the Nodulation Ability of Legume Species: List 1" — Prof N Grobbelaar, M C van Beyma en C M Todd
39. "Die Messias in die saligsprekinge" — Prof S P J J van Rensburg

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

40. Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1963/1964
41. "Universiteit en Musiek" — Prof J P Malan
42. "Die studie van die Letterkunde in die Bantoetale" — Prof P S Groenewald
43. Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1964/1965
44. "Die Drama as Siening en Weergawe van die Lewe" — Prof G Cronjé
45. "Die Verboude Grond in Suid-Afrika" — Prof D G Haylett
46. "'n Suid-Afrikaanse Verplegingscredo" — Prof Charlotte Searle
47. Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1965/1966
48. "Op soek na Pedagogiese Kriteria" — Prof W A Landman
49. "Die Romeins-Hollandse Reg in Oënskou" — Prof D F Mostert
50. Samevattings van Proefskrifte en Verhandelinge 1966/1967
51. "Inorganic Fluoride as the cause, and in the prevention and treatment of disease" — Prof Douw G Steyn
52. "Honey as a food and in the prevention and treatment of disease" — Prof D G Steyn
53. "A check list of the vascular plants of the Kruger National Park" — Prof H P van der Schijff
54. "Aspects of Personnel Management" — Prof F W Marx
55. Samevatting van Proefskrifte en Verhandelinge 1967/1968
56. "Sport in Perspektief" — Prof J J Botha
57. "Die Huidige Stand van die Gereformeerde Teologie in Nederland en ons Verantwoordelikheid" — Prof J A Heyns
58. "Onkruide en hul beheer met klem op chemiese beheer in Suid-Afrika" — Prof P C Nel
59. "Die Verhoudingstrukture van die Pedagogiese Situasie in Psigopedagogiese Perspektief" — Prof M C H Sonnekus
60. "Kristalhelder Water" — Prof F A van Duuren
61. "Arnold Theiler (1867—1936) — His Life and Times" — Dr Gertrud Theiler
62. "Dr Hans Merensky — Mens en Voorbeeld" — Prof P R Skawran
63. "Geskiedenis as Universiteitsvak in Verhouding tot ander Vakgebiede" — Prof F J du Toit Spies
64. "Die Magistergraadstudie in Geneeskundige Praktyk (M Prax Med) van die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
65. Samevattings van Proefskrifte/Verhandelinge 1968/1969
66. "Kunskritiek" — Prof F G E Nilant
67. "Anatomie — 'n Ontleding" — Prof D P Knobel
68. "Die Probleem van Vergelyking en Evaluering in die Pedagogiek" — Prof F J Potgieter
69. "Die Eenheid van die Wetenskappe" — Prof P S Dreyer
70. "Aspekte van die Sportfisiologie en die Sportwetenskap" — Dr G W v d Merwe
71. "Die rol van die Fisiologiese Wetenskappe as deel van die Veterinêre Leerplan" — of W L Jenkins
72. "Die rol en toekoms van Weidingkunde in Suid-Afrikaanse Ekosisteme" — Prof J O Grunow
73. "Some Problems of Space and Time" — Mnr K A Schrecker
74. "Die Boek Prediker — 'n Smartkreet om die Gevalle Mens" — Prof J P Oberholzer
75. Titels van Proefskrifte en Verhandelinge ingedien gedurende 1969/1970; 1970/1971 en 1971/1972
76. "Die Akademiese Jeug is vir die Sielkunde meer as net 'n Akademiese Onderwerp" — Prof D J Swiegers
77. "'n Homiletiese Herwaardering van die Prediking vanuit die Gesigshoek van die Koninkryk" — Prof J J de Klerk
78. "Analise en Klassifikasie in die Vakdidaktiek" — Prof C J van Dyk
79. "Bantoereg: 'n Vakwetenskaplike Terreinverkenning" — Prof J M T Labuschagne
80. Dosentekursus 1973 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 30 Jan — 9 Feb 1973
81. "Volkekunde en Ontwikkeling" — Prof R D Coertze

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

82. "Opleiding in Personeelbestuur in Suid-Afrika" — Prof F W Marx
83. "Bakensyfers vir Diereproduksies" — Prof D R Osterhoff
84. "Die Ontwikkeling van die Geregtelike Geneeskunde" — Prof J Studer
85. "Die Liggaamlike Opvoedkunde: Geesteswetenskap?" — Prof J L Botha
86. Dosentekursus: 1974 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 4—7 Feb 1974
87. "Die opleiding van die mediese student in Huisartskunde aan die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
88. "Opleiding in bedryfsekonomie in die huidige tydvak" — Prof F W Marx
89. "Swart arbeidsregtelike verhoudings, quo vadis?" — Prof S R van Jaarsveld
90. "The Clinical Psychologist: Training in South Africa". A report on a three-day invitation conference: 11—13 April 1973
91. "STudie van die Letterkunde in die Taalonderrig" — Prof L Peeters
92. "Gedagtes rondom 'n Kontemporêre Kerkgeskiedenis — met besondere verwysing na die Nederduits Gereformeerde Kerk" — Prof P B van der Watt
93. "Die funksionele anatomie van die herkouermaag-vorm is gekristalliseerde funksie" — Prof J M W le Roux
94. Dosentekursus 1975 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 27 Januarie — 6 Februarie 1975
95. "'n Nuwe benadering tot die bepaling van die koopsom in die geval van 'n oorname" — Prof G van N Viljoen
96. "Enkele aspekte in verband met die opleiding van veekundiges" — Prof G N Louw
97. "Die Soogdiernavorsingsinstituut 1966—1975"
98. "Prostetika: 'n doelgerigte benadering" — Prof P J Potgieter
99. "Inligtingsbestuur" — Prof C W I Pistorius
100. "Is die bewaring van ons erfenis ekonomies te regverdig?" — Dr Anton Rupert
101. "Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie — Verlede, Hede en Toekoms" — Prof J D Duvenhage
102. "Keel-, Neus- en Oorheelkunde — Hede en Toekoms" — Prof H Hammersma
103. Dosentesimposia 1975
104. "Die Taak van die Verpleegonderwys" — Prof W J Kotzé
105. "Quo Vadis, Waterboukunde?" — Prof J P Kriel
106. "Geregtelike Geneeskunde: Die Multidissiplinêre Benadering" — Prof J D Loubser
107. "Huishoudkunde — Waarheen?" — Prof E Boshoff
108. Dosentekursus 1976 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 29 Januarie — 4 Februarie 1976
109. Tweede H F Verwoerd-gedenklesing gehou deur die Eerste Minister Sy Edele B J Vorster
110. Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1972/73; 1973/74 en 1974/75 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1975
111. "Ortodonsie — 'n Oorsig en waardebepaling" — Prof S T Zietsman
112. "Rede gelewer by die ingebruikneming van die Nuwe Kompleks vir die Tuberkulosenavorsingseenheid van die MNR" — Prof H W Snyman
113. "Die gebruik van Proefdiere in Biomediese Navorsing, met Spesiale Verwysing na Eksperimentele Chirurgie" — Prof D G Steyn
114. "Die Toekoms van die Mynboubedryf in Suid-Afrika" — Prof F O P Leiding
115. "Van Krag tot Krag" — Dr Anton Rupert
116. "Carnot, Adieu!" — Prof J P Botha
117. "'n Departement van Hematologie — Mode of Noodsaak" — Prof K Stevens
118. "Farmaka en Farmakologie: Verlede, Hede en Toekoms" — Prof De K Sommers
119. "Opleiding in Elektrotegniese Ingenieurswese — Deurbraak of Dwaling?" — Prof L van Biljon
120. "Die Röntgendiagnostiek voor 'n Nuwe Uitdaging — die Toegepaste Fisiologie" — Prof J M van Niekerk

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

121. "Die Algemene Sisteemteorie as Uitgangspunt by die Beplanning van 'n Basiese Biblioteek- en Inligtingkundige Opleidingsprogram" — Prof M C Boshoff
122. Dosentekursus: 1977
123. "Hulpverlening aan kinders met leerprobleme" — Prof P A van Niekerk
124. "Tuinboukunde Quo Vadis" — Prof L C Holtzhausen
125. "Die plek en toekomstaak van 'n Departement Huisartskunde in 'n Fakulteit van Geneeskunde" — Prof A D P van den Berg
126. "Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1975/76 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1976
127. "Landbouvoorligting by die kruisad — Uitdagings vir Agrariese Voorligting as Universiteitsdepartement" — Prof G H Düvel
128. "Die ontplooiing van Rekenaarwetenskap as 'n funksie van evolusie op Rekenaargebied" — Prof R J van den Heever
129. "Die rol van navorsing in die opleiding en ontwikkeling van die akademiese chrirug" — Prof C J Mieny
130. "Sport and Somatology in Ischaemic Heart Disease" — Prof P J Smit
131. Dosentekursus 1978
132. "'n Beter Toekoms" — Dr Anton Rupert
133. Toespraak gelewer by geleentheid van die Lentepromosieplegtigheid van die Universiteit van Pretoria op 8 September 1978 — Mnr J A Stegmann, Besturende Direkteur van Sasol
134. Geologie in 'n toekoms van Beperkte Hulpbronne" — Prof G von Gruenewaldt
135. Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1976/77 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigend op 15 November 1977
136. "Die Kind met Spesifieke Leergestremdhede" — Proff P A van Niekerk en M C H Sonnekus
137. "Sensore en Tensore" — Prof N Maree
138. "Die Godsdienswetenskappe en die Teologie" — Prof P J van der Merwe
139. "Dierefisiologiese navorsing aan die Universiteit van Pretoria (1928—1978)" — Prof J F W Grosskopf
140. Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1977/78 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1978
141. "Behoeftebepaling en doelformulering in die Opvoeding, Onderwys en Opleiding" — Prof E J Potgieter
142. "Klein sake is 'Grootsake'" — Dr Anton Rupert
143. "Die Pad Vorentoe" — Prof W E G Louw
144. Referate gelewer tydens die jubileumjaarviering — Prof P S Dreyer
145. "Die gebruikmaking van Kies-en-keur en invulvraestelle" — lesing gelewer tydens 'n kursus vir dosente op 19 en 20 April 1979 en 22 en 23 Oktober 1979
146. "Survey of Disease Patterns in Transkei and the Ciskei" — E Rose, W G Daynes en P J Kloppers
147. Die Ortopedagogiek as Praktykgerigte Pedagogiekperspektief" — Prof P A van Niekerk
148. "Die rol van Kernkrag gesien teen die agtergrond van die energietekort in die wêreld" — Dr A J A Roux
149. "Exchange lists for selected Protein Diets" — Medv J M Crous
150. "Die Universiteit van Pretoria se bydrae tot die Dierefisiologiese Vakliteratuur (1930—1980)" — J F W Grosskopf, J D Skinner en S Christa Daffüe
151. "Professors' Dilemma. Problems, Polemics and Politics in University Departments of English" — Prof P J H Titlestad
152. "Ortopedie, Die Ortopeed en die mens" — Prof R P Gräbe
153. "Die rol van Fisika in die moderne gemeenskap" — Prof E K H Friedland
154. "Interne Geneeskunde: Wetenskap en Kuns" — Prof G P Human
155. "Die opleiding van Chemiese Ingenieurs in Suid-Afrika" — Prof U Grimsehl
156. "Doelwitte vir Musiekopleiding" — Prof S Paxinos

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

157. "Die stand van die Beeldende Kuns in Suid-Afrika" — Prof N O Roos
158. "Op die spoor van die Onsigbare Lig" — Prof S F Prinsloo
159. "Beroepsoriënteringspedagogiek gereël deur die Fakulteit Opvoedkunde van die Universiteit van Pretoria as deel van die Halfeeufeesviering 12 tot 14 Augustus 1980 — Onder redaksie van Prof C J Joubert
160. "Die selfbeeld van die Sosiologie en Sosioloë" — Prof J S Oosthuizen
161. "Onderwysopleiding — 'n Didakties-Pedagogiese en Vakdidaktiese beskouing" — Prof W J Louw
162. "Die teenwoordigheid van Christus in die Erediens" — Prof A C Barnard
163. "Die Stand en taak van Geesteswetenskaplike Navorsing in die RSA" — Prof J G Garbers
164. "Die betekenis van die Regsfilosofie vir Regsnavorsing en Regspleging" — Prof J V van der Westhuizen
165. Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1978—1979 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15 November 1979
166. "Die verskynsel van Spesialisering by insekte en entomoloë" — Prof E Holm
167. "Fiftieth Anniversary Lectures": University of Pretoria — August — September 1980 — George D Yongė
168. "Kindergeneeskunde in die jaar 2000" — Prof R E Cronje
169. "Praktiese Regsopleiding in die Akademie" — Prof C F Eckard
170. "Proceedings of the Symposium on Controversies in Surgery" — Edited by Prof C J Miney
171. "The Psychic Life of the Child with Specific Learning disabilities" — Prof M C H Sonnekus
172. "B F Nel Herdenkingsrede — Universiteit van Pretoria" 12 Augustus 1981 — Prof E A van Trotzenburg
173. "Statistiek en die statistikus in diens van die gemeenskap" — Prof H S Schoeman
174. "Menslike Anatomie — basiese geneeskundige vak" — Prof I J M van Niekerk
175. "Môre se uitdaging vir die Suid-Afrikaanse Mynboubedryf" — Prof A N Brown
176. Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1979/80 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15/11/1980
177. "Leiding aan Magister en Doktorale studente" — Prof W A Landman
178. "Steekproefneming in die Praktyk" — Prof D G Stoker
179. "Bestuur — Wetenskap of Kultuur?" — Dr A Rupert
180. "Uitdagings wat nuwere tendense aan die Universiteitsbiblioteekwese stel" — Die departement Biblioteek- en Inligtingkunde en die Biblioteekdiens van die Universiteit van Pretoria
181. "Liggaamsbeweging en die Mens in Wording" — "Physical movement and the Becoming of Man" — Onder redaksie van/edited by Prof J L Botha en/and Prof P J Smit
182. "Kriminologie 2000" — Prof D G Steyn
183. "A Horse! A Horse' My Kingdom for a Horse!" — Prof M M S Smuts
184. "Die bydrae van Mondpatologie tot die Geneeskunde" — Prof A J Ligthelm
185. "Lectures on Philosophical Hermeneutics" — Prof Dr Hans-Georg Gadamer
186. "Inhuldigingsrede van Vise-Kanselier en Rektor" — Prof D M Joubert
187. "Uitdagings vir 'n Ginekologie en Obstetrie Departement in die ruimte-eeu" — Prof J V van der Merwe
188. Die uitdaging van Elektriese Ingenieurswese in Suid-Afrika" — Prof N Wessels
189. "Titels van proefskrifte en verhandelinge ingedien gedurende 1980/81 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1981"
190. "Die belangrikheid van Periodonsie en Mondgeneeskunde in Tandheelkunde" — Prof J A Pretorius
191. "Strategieeë vir die implementering van navorsingsbevindinge in die Geesteswetenskapope" — Dr J G Garbers

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

192. "Gesprekke oor die Wiskunde" — Onder redaksie van Prof P J Zietsman
193. "Gemeenskapsgesondheid: 'n Nuwe Naam en 'n Nuwe Benadering" — Prof A M Coetzee
194. "Vrees dat die Wonderboom sal ... (val)?" (J C Steyn) — Prof Réna Pretorius
195. "Evaluering van die hedendaagse beroepsoriënteringsteorie en -praktyk" — Prof C J Joubert
196. Magskonsentrasie: Voor- en Nadele" — Dr A E Rupert
197. "Waarom Chemie?" — Prof A Wiechers
198. "Biblioteek- en Inligtingkunde: Quo Vadis" — Prof J A Boon
199. "B.F. Nel-Gedenklesing" — Prof F van der Stoep
200. "Die opleiding van navorsers in die Geesteswetenskappe" — Dr J G Garbers
201. "'n Konteks vir die Argitektuur" — Onder redaksie van Prof D Holm
202. "Wiskunde in diens van die gemeenskap" — Prof J Swart
203. "Die moderne staatkunde in die Republiek van Suid-Afrika" — Prof F L Ackron
204. "Wetmatigheid en Meganiese Ingenieurswese" — Prof P C Haarhoff
205. "Gesoek: Die nuwe Entrepreneur" — Dr R E Rupert
206. "Kernreaksies van 'n ander aard" — Prof L Visser
207. "Lifestyle and disease". Symposium of the Hans Snyckers Institute
208. "Verpleegkunde in perspektief: Graadopleiding aan die Universiteit van Pretoria" — Prof J G P van Niekerk
209. "Onderwysvernuwing: 'n Onvermybare Opgaaf" — Prof M J Bondesio
210. "Die Siviele Ingenieursdosent in diens van ..." — Prof A W Rohde

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
NUWE REEKS NR 211 — 1985
ISBN 0 86979 398 5
Prys: R5,14

Hierdie publikasie en die publikasies wat hierin vermeld word, is verkrygbaar van:

VAN SCHAIK'S BOEKHANDEL (EDMS) BPK
BURNETTSTRAAT 1096
HATFIELD
0083

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

V&R Pta

VAN SCHAIK
78 5.14

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011